

καὶ εὐζάμην ἐμέ τε τυγχάνειν²⁶ διδάσκοντα καὶ ἐκείνην μανθάνουσαν τὰ βέλτιστα ἀμφοτέροις ἡμῖν. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγὼ, καὶ ἡ γυνή σοι συνέθυε καὶ συνεύχετο αὐτὰ ταῦτα; Καὶ μάλα γ', ἔφην ὁ Ἰσχόμαχος, πολλὰ ὑπισχνουμένη μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς γενέσθαι οἷαν δεῖ, καὶ εὐδηλος ἦν, ὅτι οὐκ ἀμελήσει τῶν διδασκομένων. Πρὸς θεῶν, ἔφην ἐγὼ, ὦ Ἰσχόμαχε, τί πρῶτον διδάσκειν ἤρχου αὐτήν, διηγοῦ μοι ὥς ἐγὼ ταυτ' ἂν ἡδιδόν σου διηγουμένου ἀκούοιμι, ἢ εἰ μοι γυμνικὸν ἢ ἵππικὸν ἀγῶνα τὸν κάλλιστον διηγοῖο. Καὶ ὁ Ἰσχόμαχος ἀπεκρίνατο· Τί δ', ἔφην, ὦ Σώκρατες, ἐπεὶ ἤδη μοι χειροθήτης ἦν καὶ ἐτετιθάσσετο, ὥστε διαλέγεσθαι, ἡρόμην αὐτήν, ἔφην, ὡδέ πως· Εἰπέ μοι, ὦ γύναι, ἅρα ἤδη κατενόησας, τίνας ποτὲ ἔνεκα ἐγὼ τε σὲ ἔλαβον καὶ οἱ σοὶ γονεῖς ἐδοσαν σε ἐμοί; βουλευόμενος δ' ἔγωγε ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ οἱ σοὶ γονεῖς ὑπὲρ σοῦ, τίν' ἂν κοινωνὸν βέλτιστον οἴκου τε καὶ τέκνων λάβοιμεν, ἐγὼ τε σὲ ἐξελεξάμην, καὶ οἱ σοὶ γονεῖς, ὡς εἰκάσιν, ἐκ τῶν δυνατῶν²⁷ ἐμέ. Τέκνα μὲν οὖν ἦν θεός ποτε διδῶ ἡμῖν γενέσθαι, τότε βουλευσάμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως ὅτι βέλτιστα παιδεύσομεν αὐτά· κοινὸν γάρ ἡμῖν καὶ τοῦτο τάγαθόν, συμμαχῶν καὶ γηροβοσκῶν ὅτι βελτίστων τυγχάνειν· νῦν δὲ δὴ οἶκος ἡμῖν ὅδε κοινός ἐστιν. Ἐγὼ τε γὰρ ὅσα μοι ἐστὶν ἅπαντα εἰς τὸ κοινὸν ἀποφαίνω, σύ τε ὅσα ἡνέγκω πάντα εἰς τὸ κοινὸν κατέθηκας, καὶ οὐ τοῦτο δεῖ λογίζεσθαι, πότερος ἅρα ἀριθμῶ πλείω συμβέβηται ἡμῶν, ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ εὖ εἰδέναι, ὅτι, ὁπότερος ἂν ἡμῶν βελτίων κοινωνὸς ᾖ, οὗτος τὰ πλείονος ἄξια συμβάλλεται. Ἀπεκρίνατο δέ μοι, ὦ Σώκρατες, πρὸς ταῦτα ἡ γυνή· Τί δ' ἂν ἐγὼ σοι, ἔφην, δυναίμην συμπράξαι; τίς δὲ ἡ ἐμὴ δύναμις; ἀλλ' ἐν σοὶ πάντα ἐστίν· ἐμὸν δ' ἔφρασεν ἡ μήτηρ ἔργον εἶναι σωφρονεῖν. Ναὶ μὰ Δί', ἔφην ἐγὼ, ὦ γύναι, καὶ γὰρ καὶ ἐμοὶ ὁ πατήρ· ἀλλὰ σωφρόνων τοῖς ἐστί καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὕτω ποιεῖν, ὅπως τά τε ὄντα ὡς βέλτιστα ἔξει καὶ ἄλλα ὅτι πλείεστα ἐκ τοῦ καλοῦ τε καὶ δικαίου²⁸ προσγενήσεται. Καὶ τί δὲ, ἔφην, ὄραξ, ἡ γυνή, ὅτι ἂν ἐγὼ ποιούσα συναύξοιμι τὸν οἶκον; Ναὶ μὰ Δί', ἔφην ἐγὼ, ἃ τε οἱ θεοὶ ἐφυσάν σε δύνασθαι καὶ ὁ νόμος συνεπαινεῖ, ταῦτα πειρῶ ὡς βέλτιστα ποιεῖν. Καὶ τί δὴ ταῦτά ἐστιν; ἔφην ἐκείνη. Οἶμαι μὲν ἔγωγε, ἔφην, οὐ τὰ ἐλαχίστου ἄξια, εἰ μὴ πέρ γε καὶ ἡ ἐν τῷ σμήνει ἡγεμῶν μέλιττα ἐπ' ἐλαχίστου ἄξιους ἔργοις ἐφέστηκεν. Ἐμοὶ γάρ τοι, ἔφην φάναι, καὶ οἱ θεοὶ, ὦ γύναι, δοκοῦσι πολὺ διεσκεμμένως μάλιστα τὸ ζεῦγος τοῦτο συντεθεικέναι, ὃ καλεῖται θῆλυ καὶ ἄρρεν, ὅπως ὅτι ὠφελιμώτατον ἢ αὐτῷ εἰς τὴν κοινωνίαν. Πρῶτον μὲν γὰρ τοῦ μὴ ἐκλιπεῖν ζῶων γένη τοῦτο τὸ ζεῦγος κεῖται μετ' ἀλλήλων τεκνοποιούμενον, ἔπειτα τὸ γηροβοσκὸς κεκτηῖσθαι ἑαυτοῖς ἐκ τοῦτο τοῦ ζεύγους τοῖς γοῦν ἀνθρώποις πορίζεται· ἔπειτα δὲ καὶ ἡ διαίτα τοῖς ἀνθρώποις οὐχ ὥσπερ τοῖς κτήνεσιν ἐστὶν ἐν ὑπαίθρῳ, ἀλλὰ στεγῶν δεῖται δηλονότι· δεῖ μέντοι τοῖς μέλλουσιν ἀνθρώποις ἔξιν ὅ,τι εἰσφέρωσιν εἰς τὸ στεγνὸν τοῦ ἐργαζομένου τὰς ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἐργασίας.²⁹ Καὶ γὰρ νεκτὸς

26) Ἐπιτυγχάνειν. 27) Ἐξ ὅσων ἄλλων ἡδύναντο ἐκλέξει. 28) Καλῶς καὶ δικαίως.

29) Τοῖς μέλλουσιν ἔξιν ὅτι εἰσφέρωσιν εἰς τὸ στεγνὸν δεῖ τοῦ ἐργαζομένου.